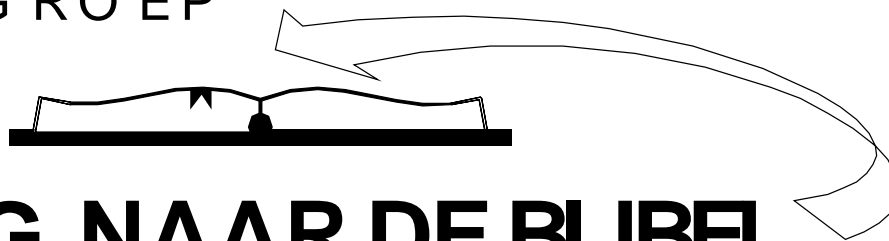

WERK GROEP

TERUG NAAR DE BIJBEL

Beste broeders, zusters, voorgangers en oudsten,
Zoals wij in onze laatste brief nr.31 beloofd hebben, gaan wij nu in deze brief verder met het onderwerp: "Hoe verhoudt zich de psychologie tot de Bijbel?" Wij willen maar meteen met de deur in huis vallen en u de inhoud van deze brief aanreiken:

Inhoud

- 1. Inleiding**
- 2. Kort levensverhaal van Sigmund Freud**
- 3. Kort levensverhaal van Carl Jung**
- 4. Historisch verhaal van Jezus van Nazaret**
- 5. Jezus Christus de Zoon van God**
- 6. Duitse filosoof Friedrich Nietzsche en zijn invloed**
- 7. Griekse filosoof Socrates, scholen van wijsbegeerte en Paulus**
- 8. "Tenzij iemand wederom geboren wordt"**
- 9. De essentie van psychologie**
- 10. Prangende vragen**
- 11. Advies studiemateriaal voor groepen**

1. Inleiding

"Jezus is de beste Psycholoog" vertelde dr. Peter Roelofsma, docent aan de VU tijdens een vraaggesprek met Johan Bos verslaggever van het blad de Uitdaging dd.14 februari 2003. De ongelovige lezer zal op deze bewering nogal wat kritiek hebben, maar de gelovige lezer zal deze uitspraak tegenwoordig zonder meer beamen. In veel boeken en tijdschriften wordt de psychologie als vanzelfsprekend gebruik om geestelijke zaken te verdedigen en te bevestigen. In een aantal gevallen spreekt men van christelijke psychologie. Deze wordt gebruikt bij de verklaring van de Schrift vanaf de kerk en in counselingcursussen. Als werkgroep hebben wij ons daarom de vraag gesteld of dit wel kan in het licht van de Bijbel. Hierbij stuit men direct al op het punt of christelijke psychologie sowieso wel bestaansrecht heeft. In onze vorige brief nr.31 hebben wij al uitgebreid gepubliceerd over het probleem van het zelfbeeld van de mens. Is dit zelfbeeld te verbeteren als wij dit spiegelen aan de Bijbel? En moeten wij dit zelfbeeld wel verbeteren of leert de Bijbel ons anders? In het vervolg van dit schrijven komen wij hierop terug. Eerst willen wij ons bezig houden met de bovenstaande uitspraak "Jezus is de beste Psycholoog". Wij doen dit door Jezus te vergelijken met bekende psychologen, want als Hij de beste is, dan zijn er ook anderen die wel zijn niveau hebben, maar net niet de beste zijn. Wij komen dan al gauw op het bekende rijtje namen als: Sigmund Freud, Carl Jung, Alfred Adler, Abraham Maslow, Carl Rogers, en anderen. Alhoewel deze

psychologen van het eerste uur niet meer leven, wordt er in de psychologie regelmatig naar hen verwezen. In verband met het 150ste geboortjaar van Freud in 2006 werd dit nog eens duidelijk in de volgende artikelen:

1... Quiz "Wat weet u over Freud?" win een weekend naar Wenen! Artikel in het blad Psychologie d.d. mei 2006

2... "Jung, Goeroe zonder God", therapeut, fantast en ontdekkingsreiziger van het onbewuste, is populairder dan ooit. Artikel in het Algemeen Dagblad d.d. 15 juli 2006

3... "Freud, het onbewuste houdt ons in zijn greep." Artikel in blad Filosofie d.d. mei 2006

4... Hoewel er ook stemmen opgaan tegen de theorieën van Freud, zoals in een artikel in Dagblad Trouw van 24 februari 2007:

"Zeven redenen waarom Freud uit is", waarin echter reden nummer zeven toch weer voor hem pleit. Het opschrift hiervan luidt: "Freud is niet passé".

Wij willen na deze korte inleiding ons richten op ons onderwerp: de Bijbel en /of psychologie. Dit doen wij niet door lange betogen op te zetten en veel, voor de meeste onder ons, vreemde vaktermen te gebruiken. In de openbare leeszaal en bibliotheken kan men gebruikmaken van vademecums van psychologische uitdrukkingen, sommige bestaande uit maar liefst 725 bladzijden. Het zou u in de verleiding kunnen brengen om de brief maar aan de kant te leggen onder het motto: te moeilijk. Nee, u krijgt van nu af aan de mogelijkheid om te kiezen welk onderdeel van de brief u wilt lezen en welk onderdeel u wilt overslaan. De opzet van de brief is zodanig, dat u niet alles hoeft te lezen als u in bepaalde delen geen interesse heeft of als u deze zaken wel weet. Wij, als samenstellers moeten uiteraard wel alles neerschrijven, omdat alle aparte onderdelen één geheel vormen en er regelmatig in de brief aan gerefereerd wordt. Met deze verklaring en advies in het achterhoofd willen we nu beginnen met het eerste onderdeel.

2. Kort levensverhaal van Sigmund Freud

In 1856 zag hij het levenslicht in de Tjechische stad Freiburg als kind in een groot Joods gezin. Toen hij drie jaar was verhuisden zijn ouders naar Wenen waar hij opgroeide en studeerde aan de Universiteit. Zijn studieterrrein besloeg biologie, filosofie en medische wetenschappen. Freud mocht graag experimenteren en deed dit oa. door hypnose op zijn patiënten toe te passen. Toen hij een eigen praktijk begon in Wenen, stapte hij al gauw af van hypnose, omdat de patiënten hem na afloop niets meer konden vertellen. Hij was erg enthousiast over het gebruik van cocaïne en meende een wondermiddel gevonden te hebben tegen psychische kwalen. Hij gebruikte coke persoonlijk als "opkikker" en adviseerde het aan familieleden en vrienden. Een van zijn beste vrienden is dit noodlottig geworden en stierf aan een cokepsychose. Voor Freud was dit een bittere ervaring en het bracht schade toe aan zijn medische reputatie.

Bekend is Freud door zijn gebruik van psychoanalyses op zijn psychiatrische patiënten. Hij liet hen daarvoor op een divan plaatsnemen, terwijl zij hem hun verhaal en problemen vertelden. Zelf was hij vaak daarbij onzichtbaar aanwezig, opdat zij zich maar zo vrij mogelijk konden uiten. Zijn dochter werd vaak als proef gebruikt bij analyses, later is zij zelf kinderpsychoanalytica geworden. Een ander kenmerk van zijn theorieën is de overmatige inbreng van seksuele invloeden op de toestand van de patiënten. Bijna alles wat zij meemaakten bracht hij in verband met hun seksuele leven.

Freud staat eveneens bekend om zijn bewering dat de levensloop van een mens mede bepaald wordt door het onbewuste. In zijn filosofie is er een deel van de geest van een mens, dat de mens zelf niet kent, maar dat toch een rol speelt in zijn of haar leven. Dit noemde hij het onbewuste.

Wat zijn persoonlijk huwelijksleven betreft was hij aanvankelijk zeer trouw aan zijn vrouw, die hem zes kinderen schonk. Daarna verloor hij zijn belangstelling voor haar en nam een ander. Zijn innerlijk leven was niet bepaald verschoond van problemen. Als veertiger leed hij aan talloze psychosomatische kwalen, daarbij had hij een overdreven angst voor de dood en was hij behept met een keur van fobieën.

Toen hij nog in Wenen woonde en daar zijn beroep uitoefende, kwam hij in contact met een andere bekende neuroloog, Carl Jung, die in Zwitserland woonde. Aanvankelijk waren zij tamelijk bevriend, maar later veranderde deze vriendschap in een soort jaloerse haatverhouding. Het is mogelijk dat dit veroorzaakt werd doordat Freud een Jood was en Jung niet zo gecharmeerd was van Joden. Een en ander speelde zich af voor de tweede wereldoorlog. Hoewel Freud de Joodse religie in zijn leven had afgezworen, besloot hij toch te vluchten vanwege de Jodenhaat van Hitler. Hij kwam terecht in Londen, waar hij in 1939 na een lange lijdensweg vanwege mondkanker, euthanasie pleegde.

3. Kort levensverhaal van Carl Jung

In 1875 werd hij in Zwitserland geboren als kind van een domineesgezin. Zijn geloof in God heeft hij na zijn 25ste levensjaar definitief vaarwel gezegd en is het gaan zoeken in andere religievormen. De volgende rij heeft hij gedurende zijn leven onderzocht en er serieus aan deelgenomen: I Tjing's Chinese Orakelboek, alchemie, mythische wereld, uitleg van dromen, filosofie, reïncarnatie, contact met oosterse godsdiensten. Op zijn ontdekkingsreizen in Afrika schroomde hij niet om deel te nemen aan occulte stamrituelen.

In zijn persoonlijk leven had hij zich vrije normen eigen gemaakt. Hij was getrouwd en is altijd bij zijn eerste vrouw gebleven, maar hij had wel een "mistress". Deze had hij ontmoet in Afrika en Jung was zo op haar gesteld, dat hij zijn vrouw dwong om op gezette tijden deze vrouw in het gezin toe te laten. Op zijn sterfbed in 1961, toen zijn echte vrouw al gestorven was, was zij bij hem aanwezig.

Als dagelijks werk oefende hij het beroep uit van psychiater in een kliniek in Zwitserland. Hij experimenteerde veel via de patiënten en hield over zijn bevindingen lezingen in de USA, Engeland, Frankrijk, etc. In deze periode kwam hij ook in aanraking met Freud, die eveneens experimenteerde op soortgelijke gebieden. Later is deze vakmatige vriendschap omgeslagen in een jaloerse haatverhouding. Evenals Freud hield Jung zich bezig met het onbewuste, maar ging hierin nog een stapje verder. Hij vond medelotgenoten in de onbewuste delen van andere mensen. Hij noemde dit het collectieve onbewuste.

Jung heeft moeite gehad met zijn mening over Joden. Hij sprak of schreef bijna nooit positief over hen. Zijn antisemitisme kwam tijdens de tweede wereldoorlog wel eens naar buiten. De Duitse schrijver Thomas Mann, die toen al gevlucht was naar Amerika, vond hem "altijd al een halve nazi". Nog in 1951 noemde Jung gierigheid "het noodlot van de Joden".

Zijn populariteit in Europa en Amerika was groot, hetgeen een zekere druk veroorzaakte in zijn privé-leven. Om een beetje in de luwte te komen kocht hij een klein kasteeltje in Bollingen in Zwitserland. Hier kon hij rustig zijn hobby, het kloven van hout voor zijn kachels, beoefenen.

De biograaf Ronald Hayman schrijft dat Jung "de meest succesvolle heidense profeet sinds twee duizend jaar" is.

4. Historisch verhaal van Jezus van Nazaret

In het jaar nul werd in het dorpje Betlehem in Palestina een jongetje geboren, dat van grote betekenis zou worden in de wereldgeschiedenis. Zijn vader en moeder, Jozef en Maria noemden hem Jezus. Zij moesten al gauw vluchten vanwege moordplannen van koning Herodus. Na zich een tijdje schuilgehouden te hebben in Egypte, kwamen zij na de dood van koning Herodus weer terug naar Palestina. Het gezin vestigde zich in het stadje Nazaret, waar

Jezus met zijn broertjes en zusjes opgroeide. Hij werkte bij zijn vader in het timmerbedrijf tot hij omstreeks 30 jaar oud was. Tot dan was er niet veel bijzonders over deze jonge man te melden.

Dit veranderde toen hij op een familiebruiloft, waar er tekort aan wijn dreigde, een aantal vaten water in wijn deed overgaan. Vanaf dit wonder in de plaats Kana gebeurden er meer wonderen. Vooral op het gebied van genezingen kreeg hij grote bekendheid. Daarnaast begon hij ook te prediken en wel op een manier, die nog nooit door de bestaande religieuze orde gedaan was. Hij was zeer radicaal in zijn spreken, hield geen blad voor de mond. Waar nodig gaf hij de Joodse farizeeërs en schriftgeleerden van zijn tijd er flink van langs. Hij verweet hen dat zij erg betuttelend waren bij de uitleg van de Joodse wet en daarbij de echte inhoud van de wet verkeerd uitlegden. Jezus vatte de wet samen in twee hoofdgeboden: Jullie moeten God liefhebben met alles wat in je is en jullie moeten je naaste liefhebben als jezelf.

Deze prediking sloeg aan bij de mensen, er ging gezag vanuit. Hij trok massa's toehoorders, vooral ook omdat hij bijna altijd de zieken geneas, die bij hem gebracht werden.

Deze grote aandacht van mensen bracht wel vijandschap teweeg bij de bestaande Joodse orde. Zij waren het helemaal niet met deze nieuwlichter eens en waren ook jaloers op het grote aantal mensen dat in hem geloofde.

Daarom maakten zij plannen om hem uit de weg te ruimen en deze gelukten middels een van de leerlingen van Jezus. Judas zo heette hij, bracht de raad van oudsten en farizeeërs op de hoogte over de meest geschikte tijd en plaats om Jezus gevangen te nemen. De verantwoordelijke vertegenwoordiger van de toenmalige Romeinse bezetting, pontius Pilatus achtte Jezus onschuldig, maar liet hem ter wille van de Joden toch ter dood brengen. Jezus stierf de Romeinse kruisdood op de heuvel Golgota buiten de muren van Jeruzalem en werd begraven in een nieuw graf in de rotsen.

Zijn volgelingen waren ontzet over zijn dood. Zij vonden zijn graf leeg. Volgens hun berichtgeving echter was dit een verheugend teken, want zij ontmoetten Jezus daarna in levende lijve in verschillende keren en op verschillende plaatsen. Volgens hen was Jezus na drie dagen dood geweest te zijn in het graf, opgestaan uit de doden. Gedurende een periode van 40 dagen na zijn opstanding bleven Jezus en zijn volgelingen elkaar regelmatig zien en gaf Hij hun instructies hoe zijn nieuwe leer doorgegeven moest worden. Daarna verliet Hij hen en voer op naar de hemel. Jezus beloofde wel, dat hij vanuit de hemel de Heilige Geest zou sturen om de volgelingen bij te staan in hun taak om de nieuwe leer te verspreiden. Op Pinksteren is deze belofte vervuld geworden en sindsdien is de christelijke leer, zoals deze leer later genoemd werd, wijd verspreid over de aardbol.

5. Jezus Christus de Zoon van God

De God van de Bijbel is een drie-enig God. In de kerkelijke liturgie wordt daarom gesproken van de goddelijke Drie-eenheid. De Vader, de Zoon en de Heilige Geest komen los van elkaar, maar ook gezamenlijk voor in de verhalen van de Bijbel. (zie ook brief nr.29 dd.27-03-06) Hieruit blijkt, dat de historische Jezus, als hierboven omschreven ook God is. Dit geeft een totaal ander beeld van de persoon Jezus. Hij is niet alleen een persoon uit de Joodse geschiedenis, maar ook heel reëel een goddelijk wezen, door God de Vader zijn Zoon genoemd. Net als de Heilige Geest was Hij bij de Vader in de hemel en samen vormden zij de Drie-eenheid.

Zijn aanwezigheid in de hemel is een korte tijd onderbroken geweest: *“Gij hebt hem voor een korte tijd beneden de engelen gesteld,”* (Hebr.2:7) In het plan van God paste het om Jezus naar de aarde te laten gaan, om daar de verlossing van de zonden van de mensheid teweeg te brengen. Hiervoor moest Jezus eerst mens worden. Hij is om die reden ontstaan door de Heilige Geest bij de maagd Maria: *“En Maria zeide tot de engel: Hoe zal dat geschieden, daar ik geen omgang met een man heb? En de engel antwoordde en zeide tot haar: de*

Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Gods Zoon genoemd worden.” (Luc.1:34,35) En zo is het ook gebeurd en in het dagelijks leven waren Maria en Jozef, de moeder en de vader van Jezus.

De Bijbel geeft betrekkelijk weinig details weer over de kinderjaren. Wel, dat Hij een gehoorzaam kind was en al vroeg belangstelling had voor godsdienstige zaken. (Luc.2:40-52) De omgeving, waarin Hij opgroeide had respect voor zijn gedrag. *“En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen.”* (Luc.2:52)

God wist dat de mensen maar moeilijk de menswording van zijn Zoon zouden geloven. Hij heeft er daarom alles aangedaan om dit voor hen aannemelijk te maken. Al in het eerste boek van de Bijbel in Gen.3:15 zegt Hij: *“En Ik zal vijandschap zetten tussen u (de slang) en de vrouw, en tussen uw en haar zaad; dit zal u de kop vermorzelen en gij zult het de hiel vermorzelen.”* Hiermee voorspelt God al de komst van zijn Zoon, de Redder. Men noemt deze tekst dan ook wel het pré-evangelie. Jezus spreekt tijdens zijn rondwandeling op aarde heel vaak over wat geschreven staat in het Oude Testament over zijn komst op aarde. Na zijn opstanding, als Hij in gesprek raakt met de Emmaüsgangers, zegt Hij het volgende: *“O onverstandigen en tragen van hart, dat gij niet gelooft alles wat de profeten gesproken hebben! Moest de Christus dit niet lijden om in zijn heerlijkheid in te gaan? En Hij begon bij Mozes en bij al de profeten en legde hun uit, wat in al de Schriften op Hem betrekking had.”* (Luk.24:25,26)

Naast wat er geschreven was in het Oude Testament onder inspiratie van de Heilige Geest en naast wat Jezus zelf getuigde van zijn goddelijke afkomst, vond God het ook noodzakelijk om de mensen te overtuigen van godheid van Jezus door Hem geweldige wonderen te laten doen. Deze varieerden van het lopen op water, het maken van water tot wijn, het genezen van heel veel ernstige zieken, het uitwerpen van demonen, tot het opwekken van doden. Omdat God wist dat een aantal mensen het wel zou geloven dat Jezus zowel mens als God was en ook een aantal niet, zei Hij het volgende in Joh.3:16,17: *“Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe. Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde.”* Hier is God toch heel serieus mee, want hoewel de Bijbel over de liefde van God voor de wereld spreekt, spreekt de Bijbel ook duidelijke taal tegen hen die niet willen geloven. In het vervolg van de zojuist aangehaalde teksten lezen we: *“Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van God. Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is en de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht, want hun werken waren boos.”*

Boosheid is overdrachtelijk gesproken en betekent zondig. Dat was de hoofdreden waarom Jezus uit de hemel naar de aarde kwam. In zijn prediking kwam dit heel duidelijk en vaak naar voren. (zie ook brief nr.27 dd.15-03-05) Hij legde hierin uit, dat er uiteindelijk een mens zou moeten sterven voor deze boosheid, deze zonde. Dit moest echter een zondeloos mens zijn, net zoals er met Pasen een vlekkeloos lam geslacht moest worden. Toen Hij daarbij uitlegde dat Hijzelf dit “slachtoffer” zou zijn overeenkomstig de profetieën uit het Oude Testament, wilde niemand dit geloven, laat staan aanvaarden. Toen Jezus gekruisigd werd en deze profetie in vervulling ging, dacht iedereen, speciaal zijn naaste volgelingen, dat het nu definitief afgelopen was. Tot hun grote verwondering en grote vreugde was dit niet zo. Integendeel zij ontdekten beetje voor beetje met wie zij te maken hadden gehad, met Jezus de Zoon van God. Tijdens een periode van veertig dagen na zijn kruisiging en opstanding werden zij helemaal bijgepraat door Jezus. Alles werd hen nu duidelijk, zodat zij in staat waren de boodschap van het evangelie door te geven aan anderen.

6. Duitse filosoof Friedrich Nietzsche

In 1844 werd de Duitse dichter en filosoof geboren in Lutzen in een domineesgezin. Hij begon zijn universitaire studie in 1865 in de klassieke letteren en kreeg in 1869 een professoraat in de klassieke filologie in Bazel. (filologie is de wetenschap van de taal van een volk) Zijn onrustige natuur en zijn zucht naar geestelijke vrijheid deed hem op veel paden gaan, die niet strookten met zijn baan in Bazel. In 1879 verliet hij het onderwijs en ging zich meer met wijsbegeerte bezig houden door o.a. boeken en gedichten te schrijven. Aanvankelijk was hij tamelijk bevriend met Richard Wagner en schreef bijzondere stukken voor deze beroemde componist. Verschillen in opvatting dreven hen echter uiteen.

In zijn geschriften schreef Nietzsche steeds stoutmoediger en opener over zijn levensopvatting. Zijn antigodsdienstige houding kwam hierin duidelijk tot uiting. Dit maakte hem niet populair onder zijn tijdgenoten. Zijn boeken vonden dan ook weinig aftrek. Zelf trok hij zich hier weinig van aan, maar ging hierdoor wel als een "einselganger" door het leven. Zijn filosofische levensleer heeft hij eigenlijk het beste beschreven in zijn werk: "Also sprach Zarathustra".

Aangezien hij ook flink aanschopte tegen de heersende moraal en toestanden, maakte het nationaal-socialisme in de eerste helft van de twintigste eeuw er grif gebruik van om hun ideeën te promoten. Zo komt de term "übermensch", die Hitler vaak gebruikte oorspronkelijk bij Nietzsche vandaan; dit was uiteraard niet zo door hem bedoeld.

Zijn laatste boek maakte hij af in 1888 in Italië met als titel: "Ecce Homo" (Latijns voor: "Zie de mens") Hierin schreef hij nog eens uitgebreid, waarom hij de verschillende boeken geschreven had. Zijn schrijven is vol eerlijke "opschepperij" over zichzelf. In Ecce Homo is Nietzsche de mens. Korte tijd daarna stortte hij geestelijk compleet in en werd krankzinnig. Tot zijn overlijden in 1900 is hij dit gebleven.

Pas na zijn dood en heel geleidelijk, is men in de vorige eeuw zijn geschriften gaan lezen en waarderen in de kringen van filosofen. Hij staat zelfs nu nog hoog in aanzien bij hen.

7. Griekse filosoof Socrates, scholen van wijsbegeerte en Paulus

Omstreeks 470 jaar voor Christus zag Socrates het levenslicht in Griekenland. Hij groeide op als steenhouwer, maar had veel belangstelling voor zaken die met redeneren en filosoferen te maken hadden. Hij leed een ascetisch bestaan hoewel hij waarschijnlijk toch aardig welgesteld was. Zijn vrouw Xantippe gaf hem drie zonen en zij hadden een gewoon huwelijk. Over de eerste helft van zijn leven is weinig of niets bekend. Pas na 432 v.C. wordt Socrates genoemd in geschriften van Plato i.v.m. het uitbreken van de Peloponnesische oorlog waarin Socrates als soldaat dienst deed. Plato heeft in zijn werken veel aandacht besteed aan Socrates en eigenlijk is het door hem dat wij een bepaald beeld hebben van de filosoof Socrates. Zelf heeft deze niets achter gelaten in de vorm van boeken of gedichtenbundels. Dus is men wel een beetje afhankelijk van de waarheidsgetrouwheid van Plato, die vanaf zijn twintigste jaar leerling van Socrates is geweest. Plato zelf wordt beschouwd als een van de grootste wijsgeren uit de Griekse oudheid. Hij wilde een ideaalstaat scheppen waarin de kennis van ideeën als bv. "het goede" de leidraad was. De staat moest geleid worden door wijsgeren, die de kennis van de ideeën, die bij alle mensen sluimerend aanwezig zijn, te voorschijn moesten halen en omzetten in daden.

Intussen had Socrates zich in moeilijkheden gebracht vanwege zijn vrijpostig spreken en redeneren in het openbaar en werd gevangen genomen. Toen hij voor het gerecht verscheen, had hij de keus om zicht te verontschuldigen over zijn ascetische levensstijl en zijn redeneringen, of om te sterven. Socrates was een zeer koppig man en koos voor het laatste. Hij kreeg de gifbeker toegereikt en stierf de in die tijd gebruikelijke openbare doodstraf. Hij was zeventig jaar toen hij stierf.

Na zijn dood is hij min of meer de held van de wijsbegeerte geworden. Naast Plato waren er ook andere groepen mensen die hem vereerden. In de eerste eeuwen na zijn dood waren het de Epicuristen, die vijandig tegenover zijn ascetische denkbeelden stonden. Zij waren volgelingen van Epicurus, die lust als hoogste goed aanpreef. (een epicurist is een genotzuchtig mens, een lekkerbek) Scholen van wijsbegeerte waren in deze eeuwen een bekend verschijnsel. Nog heel lang is dat zo gebleven.

Toen Paulus zijn zendingsactiviteiten ontplooidde in Griekenland omstreeks 50 jaar n.C., had hij hier volop mee te maken. Dat verklaart uitspraken van hem als: *“Immers de Joden verlangen tekenen en de Grieken zoeken wijsheid, doch wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen (Grieken) een dwaasheid.”* 1Cor.1:22,23 *“Van Grieken en niet-Grieken, van wijzen en onwetenden ben ik een schuldenaar”* Rom.1:14 Als Paulus op een van zijn reizen in Griekenland in Athene is en daar op de markt aan het praten raakt met de aanwezigen, dan lezen we in het boek Handelingen 17:18-20: *“En ook enige van de Epicureïsche en Stoïcijnse wijsgeren twistten met hem en sommigen zeiden: Wat zou die betweter willen beweren?.....En zij namen hem mee en brachten hem naar de Areopagus en zeiden: Zouden wij ook mogen vernemen, wat dit voor een nieuwe leer is, waarvan gij spreekt?”*

We mogen aannemen dat alle nieuwe gemeenten in Griekenland en in Asia met de invloed van scholen van wijsbegeerte zoals de Epicureïsche (zie hier boven), de Stoïcijnse en andere scholen te maken hadden. Zij moesten zich tegen deze filosofische leerstellingen wapenen door de leerstellingen van de apostelen goed te lezen en zich in te prenten. Vandaar dat de brieven van de apostelen veelvuldig circuleerden onder de verschillende gemeenten.

8 “Tenzij iemand wederom geboren wordt”

Als iemand voetballer wil worden gaat hij trainen en meldt hij zich aan bij een voetbalclub. Daar wordt hij ingedeeld in een elftal, krijgt een voetbaltenue van de club en gaat meespelen. Hij is voetballer geworden en dat kan iedereen zien. Als iemand christen wil worden gaat hij de Bijbel lezen en meldt zich aan bij een kerk. Hij krijgt weliswaar geen christentenu van de kerk, maar hij is toch christen geworden want hij draagt op zondag een Bijbel en gaat naar zijn club, de kerk of samenkomst. Bent u het hiermee eens of hapert er iets aan deze redenering? Toch zien wij de laatste decennia dat dit steeds meer realiteit wordt. In de tijd van Jezus' rondwandeling op aarde waren er veel mensen die naar hem luisterden. Hij bracht een nieuwe boodschap die velen aansprak, dat pakten hen en zij hadden hoogachting voor die Jezus van Nazaret. Ook de theologische, Joodse geleerden hadden belangstelling. Maar ja, zij konden niet bij het gewone volk gaan staan om te luisteren. Dat paste niet voor zulke belangrijke mannen. Dus besloot Nikodemus, dat was zo'n geleerde, om s' nachts naar Jezus toe te gaan om met Jezus te discussiëren. (Joh.3:1-21) Als we het gesprek tussen Jezus en Nikodemus aanhoren, dan horen we iets wonderbaarlijks. Nikodemus begint met: *“Rabbi, wij weten, dat gij van God gekomen zijt als leraar; want niemand kan die tekenen doen, welke gij doet, tenzij God met hem is.”* Jezus, die zich eigenlijk geveild had moeten tonen door zulke lovende woorden en nog wel uitgesproken door een Joodse schriftgeleerde, antwoordde het volgende: *“Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.”* Nikodemus stelde daarop een wedervraag: *“Hoe kan een mens geboren worden, als hij oud is? Kan hij dan voor de tweede maal in de moederschoot ingaan en geboren worden?”* Dit is toch in het dagelijks leven onmogelijk vond hij. Jezus zegt opnieuw: *“Voorwaar, voorwaar, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet binnengaan. Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest. Verwondert u niet, dat Ik u gezegd heb: gijlieden moet wederom geboren worden.”* Hier brengt Jezus iets naar voren, waarover Hij bij voorbaat wist, dat Nikodemus zich zou verwonderen. Hij haalt daarom het

voorbeeld van de wind erbij. *“De wind blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt of waar hij heengaat; zó is een ieder die uit de Geest geboren is.”* Nikodemus reageert inderdaad met een groot vraagteken: *“Hoe kan dit geschieden?”* Is de wedergeboorte voor u als lezer misschien ook zo'n grote vraag, gelooft u er eigenlijk wel in? Bent u eigenlijk wel wederom geboren? Of past uw situatie meer bij het plaatje van de voetballer en de christen? Heeft u alleen maar een christentenu aan, waarin u met de Bijbel in de hand elke zondag naar de kerk gaat? Eigenlijk lijkt u dan meer op Nikodemus, dan u misschien wel heeft gedacht. Want, of u nu een groot geleerde bent of een gewoon mens, Jezus zegt ook tegen u dat u het Koninkrijk Gods niet kan zien zonder die wedergeboorte. Het worden van een christen is totaal anders dan het worden van een voetballer. Bij de laatste verandert alleen het uiterlijk door het dragen van een speciaal tenue. Bij iemand die christen wordt verandert het innerlijk en wel door water en Geest. **Water**, de waterdoop is hierbij het symbool van de afwassing van zonden en het getuigenis naar de omstanders van iemands ommekeer van zijn oude leven naar een nieuw leven. **Geest** is de realiteit van de daadwerkelijke inwoning van de Heilige Geest bij deze ommekeer, deze bekering. Dit is in wezen de inhoud van het begrip wedergeboorte, dat Jezus aan Nikodemus ontvouwt. Hij verwijt hem dat hij dit niet weet. *“Gij zijt de leraar van Israël, en deze dingen verstaat gij niet?”* Want in feite was hij een geleerde van het Oude Testament en daarin staat alles over de komst van Jezus, dus ook over de wedergeboorte. Het woord wordt daarin niet specifiek genoemd, maar wel het begrip verandering of vernieuwing van het hart. *“Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt.”* (Ezech.36:25-27; zie ook Jer.31:33)

Nikodemus veranderde door dit gesprek over de wedergeboorte. In het evangelie van Johannes wordt hij bij enkele gebeurtenissen genoemd, waaruit men kan opmaken dat hij na dit nachtelijk gesprek met Jezus anders is geworden. (Joh.7:50;Joh.19:39)

Paulus brengt in zijn prediking het begrip wedergeboorte tot uiting als hij zegt: *“Zo is dan wie in Christus is een nieuwe schepping; het oude is voorbij gegaan, zie het nieuwe is gekomen. En dit alles is uit God.....”* (2Cor.5:17) Als hij in de brief aan de Galaten foute situaties moet corrigeren, dan zegt hij o.a. : *“Moge ik ervoor bewaard blijven te roemen anders dan in het kruis van Jezus Christus, door wie de wereld mij gekruisigd is en ik der wereld. Want besneden zijn of niet besneden zijn betekent niets, maar of men een nieuwe schepping is.”* (Gal.6:14,15)

Dit nu is het principe van Jezus Christus, de Zoon van God, God zelf. Hij is degene die het lanceerde en Nikodemus werd wedergeboren. Jezus was geen psycholoog van een hoge kwaliteit, zoals in het begin van de inleiding van deze brief betoogd werd, maar een goddelijke leraar. Hier is geen psychologisch principe bij nodig.

9 Wat is eigenlijk de essentie van psychologie?

Tot aan de publicaties van Carl Jung en Sigmund Freud omstreeks het begin van vorige eeuw 1900 tot 1930, was de term psychologie vrijwel onbekend. Omstreeks dezelfde periode begon men in Duitsland de filosofische boeken van Friederich Nietzsche te lezen en te waarderen. Niet dat filosofie en psychologie hetzelfde beogen, hoewel er wel overeenkomsten zijn. Beiden houden zich bezig met het gedrag van de mens, maar de filosoof filosofeert daar alleen over, terwijl de psycholoog daar iets beters van wil maken. Het geeft wel aanwijzingen dat de mensheid in die tijd haar aandacht verlegde van de bekende christelijke theorieën over het leven, naar nieuwe verten. Niemand heeft in die tijd en de tijd daarna kunnen vermoeden

hoe een grote vlucht de filosofie van Nietzsche en de psychologie van Jung en Freud zouden maken. Wel was duidelijk dat de bekende christelijke theorieën enorm onder druk kwamen te staan. Want geen van de drie bekende mannen geloofde meer in God. Zij waren bewust atheïst en brachten deze overtuiging keihard naar buiten in hun geschriften. De bekende uitdrukking “God is dood” komt van Nietzsche. Jung wordt “de goeroe zonder God” genoemd, terwijl Freud zijn Joodse afkomst en opvoeding al vroeg heeft afgezworen. Toch zijn deze drie mannen beeldbepalend geworden voor zowel de filosofie als voor de psychologie. Wij zullen nu de filosofie laten rusten en ons richten op de psychologie. Freud en Jung zijn de grondleggers. Vanuit hun theorieën heeft zich de huidige psychologie ontwikkeld tot een wetenschap, die op universiteiten een belangrijke plaats inneemt. In het voorwoord van het psychologisch woordenboek “A tot Z” uitgegeven door het Spectrum in 2004 staat een soort definitie: *“De psychologie is de wetenschap die probeert de vraag te beantwoorden waarom mensen zich zo gedragen als zij doen. In de loop van de tijd zijn hiervoor zeer uiteenlopende theorieën opgesteld. De psychoanalyse gaat ervan uit dat de mens een vat vol tegenstrijdigheden is, voortgedreven door de duistere krachten van het onbewuste.”*

Dat er in de tijd na Jung en Freud nog heel veel theorieën zijn ontwikkeld, staat buiten kijf. Eigenlijk zijn er in deze wetenschap alleen maar theorieën, hetgeen ook tevens de zwakte is van de psychologie. Sommige niet-psychologen op de universiteit betwijfelen wel eens of psychologie daarom wel een wetenschap is. Wij komen hier in de volgende brief uitgebreid op terug. Als nu de inhoud grotendeels uit theorieën bestaat, waarvan de meesten niet ondersteund worden door proefondervindelijke bewijzen, hoe kunnen wij er nu van op aan, dat zij waar zijn? Dit prangt des te meer als wij zien dat de grondleggers atheïsten zijn. Nu is het natuurlijk niet gezegd, dat alle opvolgers van hen dit ook zijn. Wel kunnen we met een bijna aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vaststellen, dat de meeste makers van die theorieën over het gedrag van de mens niet-gelovigen zijn. Bij het uitdenken hiervan hebben zij niet de Bijbel als richtsnoer gebruikt, maar zijn hun eigen gedachten en de gedachten van andere ongelovigen gevolgd. Dit is in feite de werkelijkheid. Het hoeft niet in te houden, dat al deze theorieën fout zijn, hun vakwerk kunnen wij niet zomaar negeren. Toch blijven de genoemde feiten in relatie met de christen en met de leer van de Bijbel dubieuze punten. De begrippen zonde en heiliging, die toch essentieel zijn voor een christen, komen niet in de psychologische theorieën voor. De levensverhalen van Freud en Jung zijn op dit punt zeker niet geruststellend. Beide mannen hebben hun vrouwen aan de kant gezet, hebben geëxperimenteerd met verdovende middelen, hebben zich intensief beziggehouden met occulte zaken. Freud heeft euthanasie gepleegd om een eind aan zijn lijden te maken. Dat een mens verantwoording is verschuldigd aan zijn Schepper voor zijn gedrag, komt niet ter sprake, want God komt niet ter sprake. Dit is een hele magere basis voor een psycholoog om met het verkeerde gedrag van zijn cliënt aan de slag te gaan. Hij kan alleen maar hopen, dat deze cliënt moreel zoveel inhoud heeft, dat het wangedrag toch weer ten goede zal keren. Zijn methode moet hem daarbij helpen om dit te bewerkstelligen.

Als we nog even terugkomen op de hiervoor genoemde definitie van psychologie, dan lezen we aan het eind: *“voortgedreven door de duistere krachten van het onbewuste.”* Dit doet heel sterk denken aan de overtuiging van Jung. De hedendaagse psycholoog/schrijver van de definitie geeft aan, dat de mens door duistere krachten voortgedreven wordt. Ook de hedendaagse filosoof komt tot de conclusie, dat de mens niet zo'n lieverdje is. De maand Mei van 2007 is uitgeroepen als de maand van “het beest in de mens” in filosofische kringen. Er worden op verschillende plaatsen debatten gehouden over de mens, waarbij de beestachtigheid van de mens uitgebreid aan bod komt. Ook zij moeten toegeven dat het niet zo goed gesteld is met de mens. Maar net als in de tijd van Paulus, de tijd van Epicureïsche en Stoïcijnse wijsgeren, bieden zij geen oplossingen, maar laten het bij het constateren en

beredeneren. Wel hebben de filosofische kringen elk jaar een literatuurprijs ter beschikking voor het beste prikkelende boek in hun filosofisch genre. De prijs heet de Socrates-award

10 Prangende vragen

Geen van de grondleggers van de psychologie en de filosofie heeft een goed voorbeeld nagelaten voor een aantrekkelijk en heilig leven. De psychologen en filosofen weten niet hoe het met de mens moet. Sommigen hebben in hun eigen leven veel last gehad van fobieën. Waarom lonken dan de christenen naar de psychologische methoden om deze toe te passen in hun kerkelijk pastoraat? De grondleggers van de psychologie zijn atheïsten, die dit ook duidelijk uitdragen. Is het niet levensgevaarlijk voor de christelijke kerken hun eigen bijbelse principes in te ruilen voor de atheïstische principes van de psychologen? De Bijbel leert ons dat onze grondlegger, Jezus Christus, een zondeloze, volmaakte volgeling van God de Vader was. Hij leerde met gezag dat alleen als iemand wedergeboren werd door water en Geest, hij het koninkrijk van God kon zien en ingaan. Waarom dan nu ons afwenden en kijken naar de principes van de grondleggers van de psychologie en de filosofie? In onze volgende brief nr.33 zullen wij vanuit verschillende gezichtshoeken en op basis van verschillende feiten aangeven, hoever deze principes doorgedrongen zijn in de gemeenten en kerken.

11 Advies studie materiaal voor groepen

Uit vragen en opmerkingen blijkt, dat er behoefte bestaat aan goede en geschikte boeken om te gebruiken in gezamenlijke bijbelstudies. Verschillende keren hebben wij geschreven over boeken die niet geschikt zijn, daarom willen wij nu eens als tegenwicht boeken aanbevelen. Hieronder volgen een aantal titels die verkrijgbaar zijn in elke boekhandel:

"De boodschap van de bergrede" van John Stott, ISBN 90-6318-302-x

"Jacobus" van J.A.Motyer, ISBN 90-6318-303-8

"De boodschap van Marcus" van Donald English, ISBN 90-6318-309-7

"De boodschap van Ruth" van David Atkinson, ISBN 90-6318-304-6

"De boodschap van 2 Timoteus van John Stott, ISBN 90-6318-300-3

"De boodschap van Prediker van Derek Kidner, ISBN 6318-301-.

Geraadpleegde literatuur

boek: Christian Psychology's War on God's Word by Jim Owen, 1993 USA ISBN 0- 941717-08-9

boek: Filosofie uit de Klassieke Oudheid door Julia Annas, 2003 ISBN 90-274-7899-6

boek: Socrates door C.C.W.Taylor, 2003 ISBN 90-5637-276-9

boek: Ecce Homo door Friedrich Nietzsche, 1969 ISBN 90-295-3244-0

blad: PsychoHeresy awareness Letter Januari/ Februari/ March/April 2007

website: www.psychoheresy-aware.org

boek: Jung Waarheid en Legende, biografie door Vincent Brome, 1993 ISBN 90-6069-870-3

vademecum: Psychologie van A tot Z het Spectrum, 2004 ISBN 520 0265456

woordenboek van de Psychologie uitgeverij Bert Bakker 1997, ISBN 90 351 1822 7

NRC Handelsblad dd. 5 mei 2007 Filosofie en Debat

DVD BBC "A Portayal of the great psychoanalist" serie over het leven van Freud 2006

Stichting: Werkgroep "Terug naar de Bijbel"

Postadres: Populierenstraat 51, 8266 BK Kampen, Nederland; tel.038-3328234

E-mailadres: byblos@solcon.nl

Websiteadres: www.backtothebible.nl

Dagelijks bestuur: Voorzitter: Ing. M. v.d. Kraats

Secretaris/penningmeester: Dhr. A.A. Doorn

De Stichting is ingeschreven onder nr. S 025302 K.v.K. te Zwolle;

Banknummer: 65.02.76.213 ; Postgiro 7415978